

ROZVOJ FUNKČNÍ GRAMOTNOSTI - PRAKTICKÁ ČÁST PRO UČITELE MŠ

obsahuje plán rozvoje funkční gramotnosti v jednotlivých tabulkách:

- plán rozvoje předčtenářské gramotnosti
- plán rozvoje předmatematické gramotnosti
- plán rozvoje finanční gramotnosti
- plán rozvoje environmentální gramotnosti

Vysvětlivky k tabulkám:

V první kolonce každého Plánu jsou „**Sledované oblasti**“, které odpovídají cílům a očekávaným výstupům pěti vzdělávacích oblastí RVP PV.

V kolonce „**Obsah**“ je vzdělávací nabídka konkrétních aktivit a činností anebo zde jsou navržená témata, která učitele inspirují k vlastní tvořivé práci s dětmi. Tuto vzdělávací nabídku lze navrhovat do týdenních plánů a přizpůsobit ji libovolnému tématickému celku TVP.

V kolonce „**Odpovídá**“ může být zaznamenáno jméno či značka učitele, který danou aktivitu do výuky zařadil (splnil) a v kolonce „**Datum**“ také kdy. Tyto dva záznamy umožňují spolupracujícím učitelům v jedné třídě mít přehled o plnění daných oblastí v průběhu celého školního roku.

Tabulky doporučuji využívat jako pracovní materiál, do kterého si lze kdykoliv zapisovat poznámky, přiložit je k TVP, aby byl vždy “po ruce” při hledání konkrétních nápadů a aby se stal smysluplným pomocníkem pro plánování pestré vzdělávací nabídky pro děti, naplňující rozvoj jejich gramotnostních dovedností.

PLÁN ROZVOJE PŘEDČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

SLEDOVANÉ OBLASTI	OBSAH	ODPOVÍDÁ	DATUM
1. Pochopení principu čtení	• Příležitost vidět učitelku, jak čte • Učitelka je při čtení dětem co nejbližší, ukazovat prstem text při čtení, ilustrace • Směr čtení • Kdo knihu napsal, představit spisovatele a ilustrátora knihy • Citový prožitek z četby • Seznámit s jazykem (staročestina, nářečí, spisovná, hovorová čestina, cizí jazyky) • Návštěva vyučovací hodiny v ZŠ	všichni	
2. Rozvoj fonologického uvědomění	• Rozklad věty na slova a naopak (slovo představuje kostka stavebnice) • Rozklad slova na slabiky a naopak (první, prostřední, poslední, slabika, stejné slabiky ve slově, tvoření slov z přeházených slabik, rozpočítadla) • Rozklad slov na hlásky (první, poslední hláska ve slově, slovní kopaná, m-e-l-e) • Poznat rým (říkadla, básně, pranostiky) • Vytvořit jednoduchý rým • 5 nesouvisejících slov a naopak	všichni	

	• Tvoření vět z předem daných slov • Doplnění vět (Kočka uviděla myš a..., Anička zakopla a ...) • Synonyma • Antonyma • Homonyma		
3. Probouzení zájmu o knihu	• Četba na pokračování • Vycházení ze zájmu dítěte • Četba jako motivace k tématu • Vymýšlení osudů hrdinů z knih • Staňme se ilustrátory • Navrhňeme obal knihy • Herní individuální předčítání • Čtení herních pravidel • Rozhovory o knížkách • Výstava knížek pro děti • Čtení s rodiči • Antikvariát, prodej knih, zapojení rodičů • Informace rodičům, kterou knížku právě čteme • Doporučené dětské knihy na nástěnce pro rodiče • Návštěva Městské knihovny • Besedy • Knižní dárky dětem (k odchodu do školy,...) • Luštění úkolů v dětských časopisech	všichni	
4. Zrakové vnímání	• Znalost některých písmen a číslic • Stopy v písku, obtiskávání	všichni	

	• Poznávání svého jména v psané podobě • Volně přístupné knihy a časopisy dětem • Třídění obrázků • Vytváření pojmů • Zraková percepce (shody, rozdíly) • Písmenkové pexeso • Těstovinová písmenka • Skládání řady z leva do prava • Pozorování nápisů na budovách... • Přiřazování písmen k obrázkům, předmětům (k–kočka) • Poznávání písmen hmatem • dokreslování • Společenské hry • Skládanky, puzzle • Hry s písmeny (co svým tvarem připomíná, mandala z písmen,...) • Vyhledávání zadaného písmene mezi ostatními • Grafomotorika		
5. Sluchová diferenciacie a paměť	• Krátké x dlouhé samohlásky (graficky znázornit sestavy teček a čárek, vyťukat, pískat na píšťalku,...) • Rozlišování slabik (di x dy, ti x ty, ni x ny,...) • Rozlišování zvukově podobných hlásek (ba x pa, les x pes,...) • Hlásky měnící význam slova (myška x miska, ubývá x uhýbá,...)	všichni	

	• Tvrdé a měkké slabiky, měkčení slov (čistý x čistí, dýky x díky,...použití dřevěné a molitanové kostky) • Zapamatovat si krátký text • Zapamatování hlásek, slabik, slov • Zapamatování vět (k vyslovené větě přidat slovo a celou ji znovu zopakovat) • Rozpoznání chybně utvořené věty (myš utíkal za kočka,...) • Reakce na slovo • Zapamatování melodie		
6. Komunikativní dovednosti	• Rozhodování o pravdivosti tvrzení (Je pravda, že je citron sladký?) • Popis dějů, jevů, obrázků, objektů • Rozhovory a vyprávění (o rodině, o zážitcích, o pocitech, o vzpomínkách, o sportu, řemeslech,...) • Hraní rolí • Správná formulace otázek a smysluplné odpovědi • Srozumitelné vyjádření myšlenky • Soustředění se na toho, kdo mluví • Řešení úkolů ve skupině • Schopnost dohodnout se, využití jednoho mluvčího ve skupině • Úvahy, postřehy • Výrazný zpěv, ne křik	všichni	

	• Vyřizování vzkazů a zpráv • Komunikace gestem, pantomimou • Vyjádření představivosti slovem (Přeji si..., Co kdyby..., Na co myslím?) • Prohlížení fotografií, pohlednic z dovolené		
• Jazykové a řečové dovednosti	• Gymnastika mluvidel • Výslovnost hlásek • Motorika mluvidel (těžká slova- teploměr, reflektor,...) • Pojmenovávání jevů a předmětů kolem nás • Rozšiřování slovní zásoby (žlutá – slunce, pampeliška, kuře, banán, citron,...) • Řeč zvířat • Dechová cvičení • Intonační hry • Negace (Hurá, půjdeme do ZOO - Dívat se na zvířata mě nebaví) • Artikulace slova (využití písní a říkadel s pohybem - pochod, vytleskávání ve dvojici) • Říkej po mě • Řekni to jinak (Krásný, nádherný, pěkný..., malý pes – pejsek) • Co patří k sobě? (taška – nákup, hlava – uši, dům – střecha,...) • Stupňování přídavného jména (malý – menší – nejmenší,...)	všichni	

	• Řekni to jedním slovem (jablko, hruška, švestka – ovoce)		

PLÁN ROZVOJE PŘEDMATEMATICKÉ GRAMOTNOSTI

SLEDOVANÉ OBLASTI	OBSAH	ODPOVÍDÁ	DATUM
1. Jemná a hrubá motorika	• Pohybové hry • Vycházky do terénu • Překonávání překážek • Cvičení na nářadí • Cvičení s náčiním • Cvičení s netradičními pomůckami • Základy sportů • Relaxační cvičení • Jóga • Zdravotní cviky • Modelování • Manipulace s předměty • Navlékání • Sestavování • Grafomotorika • Volné kreslení • Tvořivé činnosti • Hry s pískem • Hry s přírodním materiálem • Polytechnická výchova • Experimentování	všichni	
2. Prostorová orientace	• Pohybové hry • Vycházky do okolí	všichni	

	• Prostorové představy: vpředu x vzadu nahore x dole před x za hned před x hned za pod x nad dovnitř x ven vedle, mezi, blíž,... • První x poslední • Pravá a levá strana k vlastní osobě, později k jinému předmětu • Určování polohy Kde jsem, Kde jsem byl, Odkud a kam jdu... • Labyrinty • Nejkratší x nejdelší cesta		
3. Zrakové vnímání	• Stavby podle předlohy • Zraková paměť: Zapamatuj si 5 pojmů z obrázku Který předmět zmizel? • Rozlišovat odstíny barev, tmavý x světlý • Pexeso • Odhad • Popis obrázku, objektu, děje podle poskládaných obrázků	všichni	

	• Kopírování, nápodoba schématu, předlohy • Chytání obrázků do zrcátka • Hry s předlohou, skládanky • Sledování stopy		
4. Sluchové vnímání	• Naslouchání a porozumění mluvenému slovu • Slovní zadání úkolu • Práce s obrázky • Hry s pravidly • Poslech příběhu, pohádky • Obměna příběhu na základě slyšeného • Využití slyšeného k dramatizaci či estetickému ztvárnění • Vnímání posloupnosti děje • Kolik postav bylo v příběhu? • Poznávání předmětů podle zvuků (klíče...) • Poznávání zvuků zvířat, dopravních prostředků, nástrojů • Určování délky zvuku	všichni	

	• Melodie klesavá a stoupavá • Intenzita zvuku • Poznávání písni podle melodie		
5. Vnímání rytmu	• Hra na tělo, vytleskat rytmus, krokování • Grafický záznam rytmu, krátký x dlouhý tón • Muzikoterapie • Hra na rytmické nástroje • Bubnování • Využití zvukových přírodních materiálů v přírodě • Napodobování zvuků • Hra Na ozvěnu • Hudebně pohybové činnosti • Tanec • Intenzita tempa (Na dirigenta)	všichni	
6. Porovnávání	• Stejně x hodně x málo • Méně x více • Méně, více, stejně • O jeden více , méně... • Vzájemná poloha 2 předmětů • Vlastnosti materiálů:	všichni	

	drsňý x hladký dutý, prázdňý x plňý		
7. Řazení	• Podle velikosti: menší, větší, největší • Podle délky • Podle šířky • Podle výšky • Podle hmotnosti • Poloha objektu k vlastní osobě, později k jinému objektu	všichni	
8. Třídění	• Co do skupiny patří x nepatří • Podle kritérií (společné vlastnosti např. švestky x hrušky) • Barvy	všichni	
9. Množství	• Číselná řada • Množství do šesti (event. 10) prvků • Znat řadové číslovky • Pojmy žádný x každý x některý x všechny • Vaření podle receptu	všichni	
10. Tvary	• Poznat kruh, čtverec, obdělňík, trojúhelník • Porovnat je • Kulaté x hranaté x špičaté x rovné x oblé	všichni	

	• Vkládačky • Krasohled • Lego • Dopravní značky • Hádanky poslepu prstem • Obtisky • Pyramida ze sirek • Vlajky států světa		
11. Časová orientace	• Dny v týdnu • Roční období (2-3 typické znaky) • Části dne • Včera, dnes, zítra • Chápat pojmy jako např. svítá, stmívá se, zapadá Slunce • Měření času – jak dlouho trvá..., postav komín za nejkratší čas, rychle x pomalu • Ciferník • Popsat znaky počasí	všichni	

PLÁN ROZVOJE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

SLEDOVANÉ OBLASTI	TÉMA	ODPOVÍDÁ	DATUM
1. hospodaření	• naše rodina-dělba práce mezi členy • rozvržení práce-co mohu udělat teď, co potom, dnes, zítra... • domácnost-co denně potřebujeme k bydlení, spotřební zboží • kde se berou peníze? • jak to chodí v práci • druhy řemesel, profesí • co musí umět lidé na obrázcích? • kapesné • týdenní plavba pro 5 osob • jak by měl vypadat můj nový dům • čím jezdím • co doopravdy potřebuji • vážení potravin • bez čeho se klidně obejdu • nečekané výdaje-na opraváře/ škody, katastrofy	všichni	

	• co a jak mohu nakupovat do zásoby • reklamace, vadné zboží		
2. peníze	• historické obchodování- výměnný obchod • středověká vesnice • platidla, hodnota peněz • nákupy-seznamy věcí • názvy obchodů • názvy zboží • hraní rolí-pojmy (zákazník, prodavačka, majitel,cena, drahé,...) • plánujeme oslavu narozenin • dárek mohu koupit, ale i vyrobit • kreslíme výlohy • peníze pod lupou • vyrábíme peníze, vstupenky, jízdenky, stvrzenky/v autobuse, ve vlaku, v kině • vyrobíme si prasátko na peníze • novinový stánek • školní bufet • v restauraci-nakreslíme menu, vyrobíme různá jídla z modelíny... • co si koupím na výletě	všichni	

	• nákup podle katalogu• je to staré, ale funkční• dneska to roztočíme• oslíčku, otřes se!• bez práce nejsou koláče• všechno si za peníze nekoupíš• reklamy a jejich finty- výstřižky z novin a časopisů, čím mě chtějí upoutat?• jak říkáme lidem, kteří si přijdou k penězům nečestným způsobem?• procvičování čísel a počítání• 10 je když: shromáždím 10 kostek, 10 víček od pet lahví, 10 gumiček, 10 kuliček na počítadle...• hra s mincemi- zvuk, tvar, sloupečky s různým počtem, kutálení, třídění dle hodnot, otisky, házení, hmatové hádanky bez zrakové kontroly• pohádky a příběhy-o loupežnících, pirátech, o umění se rozdělit		

PLÁN ROZVOJE ENVIRONMENTÁLNÍ GRAMOTNOSTI

CÍLE A ZÁMĚRY	OBSAH	ODPOVÍDÁ	TERMÍN
1. seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu	• vycházky do blízkého okolí, orientace v něm • významná místa (stavba, strom, skála), • estetické vnímání prostředí (heterogenita) • poznávací aktivity • projevy lásky a respektu k přírodě, dary přírodě • smyslové hry (sluchové, hmatové, čichové, chuťové, zrakové) • volný pohyb v přírodě • objevy • zábavy • výstavy • vzdělávací akce • exkurze s odborníky	všichni	
2. vytváření povědomí o rozmanitosti přírodního prostředí, o jeho vývoji a neustálých změnách	• pozorování změn v přírodě (různé vlivy) • pozorování krajiny (vyvýšené místo...) • aktivity zaměřené na jednotlivé biotopy –	všichni	

	les, zahrada, řeka, louka, rybník, mokřad, pařez... • pozorování rozmanitosti školní zahrady v průběhu střídání ročních období (rosa, pupeny, květy, plody, listí, hmyz, ptactvo...) • fotozáznam pozorovaných změn a jevů • odhalování přírodních jevů (pod povrchem...) • skupenství vody – tání, odpařování, hustota • pěstování od semínka, přesazování sazeniček do truhlíku a na záhon • kompostování		
3. pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozoovat a ničit	• hry s vodou na zahradě • pletí záhonku • bylinkový a ovocný čaj vlastnoručně vyrobený • sklizeň zeleniny • sběr přírodního materiálu a tvoření z něj - výzdoba, postavičky k pohádce,	všichni	

	závěsy do zahrady, landart, lodky.. • výroba krmítka a krmení pro ptáky • založení hmyzího hotelu či vodního jezírka • výstavky • fotogalerie • pracovní dílny s rodiči • problémové otázky ke vztahu k životnímu prostředí „Co by se stalo kdyby...“ • recyklace hrou – tvořivé znovuvyužití plastů • výroba ručního papíru • třídění odpadků ve třídě, pracovní listy • „uklidíme svět“, osvěta • čištění studánek		
4. rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách	• péče o drobné živočichy – koutek živé přírody ve třídě (akvárium, terárium...) • prevence štiřivosti – pozorování lupou, mikroskopem • ekohry – pochopení vzájemných vztahů	všichni	

	mezi organismy navzájem a mezi organismy a prostředím, ve kterém žijí		
5. rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí a jeho změnám	• tematické výpravy do přírody – rozvoj vytrvalosti, odolnosti, vůle, samostatnosti • táboření v přírodě • zdolávání přírodních překážek – rozvoj obratnosti a odvahy • dobrodružství • vhodné oblečení a obutí do přírody • povědomí o lidském těle • základy 1. pomoci	všichni	
6. vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí	• neživá příroda – stavby z písku, v kameništi, vítr na šátku • sbírky hornin • využití magnetu • herbář květin a listů • pozorování živočichů v prostředí, ve kterém žijí (přírodovědné a technické pomůcky) • podnebí u nás a v odlišných částech světa	všichni	

	– dokumentární filmy, vyprávění, časopisy • základní zdroje pro život (využívání, plýtvání) • povědomí o tom, jak příroda pomáhá lidem - dýchání rostlin, životodárné Slunce a půda, význam bezobratlých živočichů v potravním řetězci,...) • vzájemná závislost člověka a přírody (budoucnost) • návštěva farmy • návštěva ZOO • Den Země • cestování po glóbu, podle map • vesmír		
7. osvojení si poznatků a dovedností potřebných ke spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí	• původ a zpracování potravin • zdravé stravování • výroba chleba • manipulace s různými materiály a surovinami • fyzikální vlastnosti materiálů • kam a co vede potrubí • zdravý životní styl	všichni	

	• cvičení a pohybové hry venku• nebezpečí v přírodě• nebezpečí v domácnosti• kontakt s neznámými zvířaty• bezpečné chování v dopravních situacích• osobní ochranné prostředky• Den zdraví		